

Ware Christelijke Religie

vervolg van Hoofdstuk 1

GOD DE SCHEPPER.

DE ONEINDIGHEID OF DE ONMETELIJKHEID EN DE EEUWIGHEID VAN GOD.

27. Er zijn twee dingen aan de natuurlijke wereld eigen, die maken dat alle dingen daar eindig zijn: het ene is ruimte en het andere is de tijd; en aangezien deze wereld uit God is geschapen, en tezamen met die wereld de ruimten en tijden geschapen zijn, en deze haar eindig maken, moet daarom gehandeld worden over de twee aanvangen ervan: de onmetelijkheid en de eeuwigheid. Want de onmetelijkheid van God heeft betrekking op de ruimten en de eeuwigheid op de tijden, en de oneindigheid omvat zowel de onmetelijkheid als de eeuwigheid.

Daar echter de oneindigheid het eindige te boven gaat, en de erkenning van het oneindige het eindige gemoed te boven gaat, moet hierover - opdat men het enigszins op zal kunnen nemen - in deze volgorde gehandeld worden.

- I God is, aangezien Hij in Zichzelf Is en Bestaat, en alle dingen in het heelal vanuit Hem zijn en bestaan, oneindig.
- II God is, aangezien Hij vóór de wereld was, dus vóór ruimten en tijden zijn ontstaan, oneindig.
- III. God is, nadat de wereld gemaakt was, in de ruimte zonder ruimte en in de tijd zonder tijd.
- IV De oneindigheid wordt met betrekking tot de ruimten de onmetelijkheid genoemd, en met betrekking tot de tijden de eeuwigheid; en er is, ofschoon deze betrekkingen bestaan, toch niets van ruimte in Zijn onmetelijkheid, en niets van tijd in Zijn eeuwigheid.
- V De verlichte rede kan vanuit zeer vele dingen in de wereld de oneindigheid van God de Schepper zien.
- VI Al wat geschapen is, is eindig, en het oneindige is in eindige dingen als in ontvangende dingen, en het is in de mensen als in zijn beelden.

Maar deze dingen zullen een voor een worden ontvouwd.

28. I. God is, aangezien Hij in Zichzelf Is en Bestaat, en alle dingen in het heelal vanuit Hem zijn, oneindig.

Tot hiertoe werd aangetoond dat God één is en dat Hij het Zelf is, en dat Hij het eerste Zijn van alle dingen is, en dat alle dingen die in het heelal zijn, bestaan en blijven bestaan, vanuit Hem zijn; hieruit volgt dat Hij oneindig is.

Dat de menselijke rede dit vanuit zeer vele dingen in het geschapen heelal kan zien, zal in hetgeen volgt getoond worden.

Maar hoewel het menselijk gemoed hiervanuit erkennen kan, dat het eerste Zijnde of het eerste Zijn oneindig is, kan het toch niet de hoedanigheid ervan kennen, en het bijgevolg niet anders definiëren, dan dat het Oneindig Al is, en dat het in zichzelf blijft bestaan, en dat het vandaar de eigenlijke en

enige substantie is; en - aangezien aan de substantie niets kan worden toegeschreven, tenzij zij vorm is - dat het de eigenlijke en enige Vorm is.

Maar wat is daarmee nog gezegd? Daarmee komt niet uit, van welke aard het oneindige is; want het menselijk gemoed zelf, ook al is het in de hoogste mate analytisch en verheven, is eindig, en het eindige daarin kan niet worden verwijderd, daarom is het geenszins bij machte om de Oneindigheid van God te zien, zoals die in zichzelf is, dus God; maar het kan God in de schaduw zien, van achteren, zoals gezegd werd bij Mozes, toen hij smeekte God te mogen zien, namelijk dat hij in een kloof van de steenrots gezet werd en de achterliggende dingen van Hem zag, (Exodus 33:20 tot 23). Onder de achterliggende dingen van God worden de zichtbare dingen in de wereld verstaan, en in het bijzonder de waarneembare dingen in het Woord.

Hieruit blijkt duidelijk, dat het ijdel is, te willen kennen, van welke aard God is in Zijn Wezen of in Zijn Substantie; maar dat het voldoende is, Hem uit de eindige, dat wil zeggen, uit de geschapen dingen te erkennen, waarin Hij op oneindige wijze is.

De mens die met zijn gedachten daarbovenuit wil doordringen, kan vergeleken worden met een vis die in de lucht wordt geplaatst of met een vogel die onder een luchtpomp gezet wordt en die als de lucht wordt weggezogen, naar adem snakt en tenslotte stikt; en ook kan hij vergeleken worden met een schip, dat, wanneer het door een storm wordt overweldigd en niet meer naar het roer luistert op klippen en zandbanken gedreven wordt.

Zo vergaat het degenen, die de Oneindigheid van God van binnen willen kennen en er niet tevreden mee zijn dat zij haar van buiten, vanuit klaarblijkelijke aanwijzingen, kunnen erkennen.

Men leest over een zekere filosoof onder de Ouden, dat hij zich in zee wierp, omdat hij de eeuwigheid van de wereld niet in het schijnsel van zijn gemoed kon zien of vatten.

Wat dan, zo hij de Oneindigheid van God had willen zien of vatten!

29. II. God is, aangezien Hij vóór de wereld was, dus vooraleer ruimten en tijden ontstaan zijn, oneindig.

In de natuurlijke wereld zijn tijden en ruimten, daarentegen in de geestelijke wereld niet zo daadwerkelijk, niettemin wel schijnbaar.

Dat tijden en ruimten in de wereld zijn ingevoerd, geschiedde met het doel, het ene ding van het andere te onderscheiden, het grote van het kleine, het vele van het weinige, dus hoeveelheid van hoeveelheid en dus ook hoedanigheid van hoedanigheid; en opdat daardoor de zinnen van het lichaam hun voorwerpen en de zinnen van het gemoed die van hun zouden kunnen onderscheiden, en zo dus aangedaan worden, denken en kiezen.

De tijden werden in de natuurlijke wereld ingevoerd, daardoor dat de aarde om haar as wentelt en dat die wentelingen van plaats tot plaats langs de dierenriem voortgaan, en dat deze wisselingen schijnbaar vanuit de zon plaatsvinden, waaruit de gehele aardbol zijn warmte en zijn licht heeft. Vandaar de tijden van de dag: de morgen, middag, avond en nacht; en de tijden van het jaar: lente, zomer, herfst en winter; de tijden van de dag voor licht en duisternis, en de tijden van het jaar voor warmte en koude.

De ruimten zijn echter in de natuurlijke wereld daardoor ingevoerd, dat de aarde tot een globe samengevoegd en gevuld is met stoffen, waarvan de delen onderling gescheiden en tevens uitgebreid zijn.

In de geestelijke wereld zijn echter geen stoffelijke ruimten en daarmee overeenstemmende tijden, maar toch zijn er daarvan schijnbaarheden en deze schijnbaarheden zijn overeenkomstig de verschillen van de staten, waarin de gemoederen van de geesten en engelen daar zijn.

Daarom richten de tijden en ruimten zich daar naar de aandoeningen van hun wil en naar de daaruit voortvloeiende gedachten van hun verstand; maar deze schijnbaarheden zijn werkelijk, want ze zijn bestendig overeenkomstig hun staten.

De algemene mening over de staat van de zielen na de dood, en vandaar ook over die van de engelen en geesten is deze: dat zij niet in enige uitgebreidheid zijn, dus niet in ruimte en tijd zijn; en vanuit deze voorstelling wordt van de zielen na de dood gezegd dat zij in een 'onbepaald ergens' zijn, en dat de geesten en engelen ademtochten zijn, waaronder men zich niets anders denkt dan wat men denkt over ether, lucht, damp of wind, terwijl zij toch substantiële mensen zijn, en onder elkaar leven als de mensen in de natuurlijke wereld, in ruimten en tijden, die, zoals gezegd, bepaald zijn naar de staat van hun gemoed.

Wanneer het anders gesteld was, dat wil zeggen, wanneer zij zonder tijden en ruimten waren, zou dat universum waarin de zielen aanspoelen en waar de engelen en de geesten verblijven, door het oog van een naald gehaald of op een punt van een haar samengebracht kunnen worden; dit zou mogelijk zijn, wanneer daar geen substantiële uitgebreidheid bestond; aangezien deze daar echter wel bestaat, wonen de engelen onder elkaar even afgezonderd en onderscheiden, ja zelfs meer onderscheiden dan de mensen doen, die een stoffelijke uitgebreidheid hebben.

Maar de tijden zijn daar niet onderscheiden in dagen, weken, maanden en jaren, aangezien de Zon daar niet schijnt en op en onder gaat, noch rond gaat, maar in het oosten blijft staan halverwege tussen zenit en horizon.

Zij hebben daar ruimten, omdat alle dingen, die stoffelijk zijn in de natuurlijke wereld, in deze wereld substantieel zijn.

Maar hierover zal meer gezegd worden in het gedeelte van dit hoofdstuk dat over de schepping handelt.

Vanuit de boven gezegde dingen kan men begrijpen, dat ruimten en tijden alle dingen tot in bijzonderheden, die in beide werelden zijn, eindig maken, en vandaar dat de mensen niet slechts naar hun lichamen, maar ook naar hun zielen eindig zijn en evenzo de engelen en de geesten.

Vanuit al deze dingen kan men de gevolgtrekking maken dat God oneindig, dat wil zeggen, niet eindig is, aangezien Hijzelf, als Schepper, Formeerder en Maker van het heelal, alle dingen heeft gemaakt, en Hij maakte ze eindig door Zijn Zon, in het midden waarvan Hij is, en die vanuit het Goddelijk Wezen, dat vanuit Hem uitgaat als een sfeer, tot stand komt.

Daar en daaruit is het eerste van de eindigmaking, maar de voortgang daarvan gaat tot de laatsten in de natuur van de wereld; dat Hij in Zichzelf oneindig is, omdat Hij ongeschapen is, volgt hieruit.

Maar voor de mens schijnt het oneindige als niet iets, vanuit deze oorzaak: omdat de mens eindig is en vanuit dit eindige denkt, en daarom zou hij, wanneer het eindige dat aan zijn gedachte kleeft, zou worden weggenomen, het gevoel hebben alsof het overblijvende niet iets was.

De waarheid is echter deze, dat God op oneindige wijze alles is en dat de mens vanuit zichzelf vergelijkenderwijze niet iets is.

30. III. God is, nadat de wereld gemaakt was, in de ruimte zonder ruimte, en in de tijd zonder tijd.

Dat God en het Goddelijke, dat onmiddellijk uit Hem voortgaat, niet in de ruimte is, hoewel Hij alom tegenwoordig is, en bij ieder mens in de wereld en bij iedere engel in de hemel en bij iedere geest onder de hemel, kan niet met een louter natuurlijke voorstelling worden begrepen.

Dat dit niet zo begrepen kan worden, komt omdat daarin ruimte is, want dit is gevormd vanuit zulke dingen als in de wereld zijn, en in alle en elk van de dingen daarvan, die met de ogen worden aanschouwd, is ruimte; al het grote en kleine daar behoort tot de ruimte, al wat daar lang, breed en

hoog is, behoort tot de ruimte, in één woord, elke afmeting, figuur en vorm daar behoort tot de ruimte.

Toch kan de mens dit enigermate met een natuurlijke gedachte begrijpen, wanneer hij daarin slechts iets van geestelijk licht toelaat.

Maar eerst dient iets gezegd te worden over de voorstelling van de geestelijke gedachte; deze ontleent niets aan de ruimte, maar ontleent alles aan de staat ervan.

‘Staat’ wordt gezegd met betrekking tot liefde, tot leven, tot wijsheid, tot aandoeningen, tot vreugden en in het algemeen tot het goede en ware.

Een waarlijk geestelijke voorstelling over deze dingen heeft niets gemeen met ruimte; deze is hoger en beschouwt de voorstellingen van de ruimte onder zich, zoals de hemel de aarde beschouwt.

Dat God tegenwoordig is in de ruimte zonder ruimte, en in de tijd zonder tijd, komt, omdat God altijd dezelfde is, uit het eeuwige tot in het eeuwige, dus net zo vóór de geschapen wereld als erna, en omdat in God en voor God vóór de schepping geen ruimten en tijden waren, maar daarna, daarom is Hij, omdat Hij steeds dezelfde blijft, in de ruimte zonder ruimte, en in de tijd zonder tijd.

Hieruit volgt dat de natuur van Hem gescheiden is en dat Hij evenwel in haar alomtegenwoordig is, nauwelijks anders dan zoals het leven in al het substantiële en stoffelijke van de mens is, hoewel het zich daarmee niet vermengt.

Het is zoals het licht in de ogen, het geluid in de oren, de smaak in de tong, of zoals de ether in de aarde en in het water, waardoor de uit water en land bestaande aardbol wordt samengehouden en rondgevoerd, enzovoort.

Wanneer deze werkende krachten werden opgeheven, zouden deze tot substanties en materies gemaakte dingen terstond ineensstorten of uiteenvallen; ja zelfs zou het menselijk gemoed, wanneer God niet overal en te allen tijde tegenwoordig was, uiteenspatten als een bel in de lucht; en de beide hersenen, waarin het gemoed vanuit de beginselen werkt, zouden tot schuim vergaan, en zo zou al het menselijke tot stof van de aarde worden en tot een in de atmosfeer drijvende geur.

Aangezien God in alle tijd is zonder tijd, spreekt Hij in Zijn Woord over het verleden en over de toekomst in het tegenwoordige, zoals bij Jesaja: ‘Een Knaap is ons geboren, een Zoon is gegeven, wiens naam is Held, Vorst des vredes’, (Jesaja 9:5); en bij David: ‘Ik zal verkondigen aangaande het besluit; Jehovah heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U verwekt’, (Psalm 2:7).

Dit handelt over de Heer die komen zou, daarom wordt ook bij dezelfde gezegd: ‘Duizend jaren zijn in Uw ogen als de dag van gisteren’, (Psalm 90:4).

Dat God overal in de gehele wereld tegenwoordig is en er evenwel niets, wat aan de wereld eigen is in Hem, dat wil zeggen, niets wat tot ruimte en tijd behoort, kan uit verschillende andere plaatsen in het Woord duidelijk gezien worden door diegenen die zien en opmerkzaam zijn, zoals uit het volgende bij Jeremia: ‘Ben Ik een God van nabij, en niet een God van verre; zou zich de man in verborgen plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien; Ik vervul de gehele hemel en de gehele aarde’, (Jeremia 23:23,24).

31. IV. De Oneindigheid van God wordt met betrekking tot ruimten de Onmetelijkheid genoemd, en met betrekking tot de tijden de Eeuwigheid; en er is, hoewel deze betrekkingen bestaan, toch niets van ruimte in Zijn Onmetelijkheid, en niets van tijd in Zijn Eeuwigheid.

Dat de Oneindigheid van God met betrekking tot de ruimten de Onmetelijkheid wordt genoemd, komt, omdat het onmetelijke betrekking heeft op wat groot en ruim is, eveneens op wat uitgebreid is en op wat daarin ruimtelijk is.

Dat de oneindigheid van God echter met betrekking tot de tijden de eeuwigheid wordt genoemd, komt omdat ‘tot in het eeuwige’ betrekking heeft op de dingen, die zonder einde voortgaan en die door tijden gemeten worden; zoals bijvoorbeeld: op de uit water en land bestaande aardbol is, op

zichzelf gezien, hoe dingen beschouwd kunnen worden met betrekking tot de ruimte, en op zijn rondwenteling en voortgang hoe de dingen beschouwd kunnen worden die tot de tijd behoren. De laatstgenoemde dingen maken ook de tijden, en de eerstgenoemde maken de ruimten, en zij vertonen zich op deze wijze vanuit de zinnen in de gewaarwording van het bespiegelende gemoed. Maar in God is niets van ruimte en tijd, zoals boven werd aangetoond, en toch zijn uit God de aanvragen ervan.

Hieruit volgt, dat Zijn Oneindigheid met betrekking tot de ruimten onder de Onmetelijkheid, en dat Zijn Oneindigheid met betrekking tot de tijden onder de Eeuwigheid wordt verstaan.

Maar in de hemel worden de engelen door de Onmetelijkheid van God de Goddelijkheid van 'Zijn' gewaar, en door de Eeuwigheid van God de Goddelijkheid ten aanzien van 'Bestaan' gewaar; voorts ook door de Oneindigheid de Goddelijkheid ten aanzien van de Liefde en door de Eeuwigheid de Goddelijkheid ten aanzien van de Wijsheid.

Dit komt omdat de engelen ruimten en tijden van de Goddelijkheid losmaken en dan zijn deze begrippen daarvan het gevolg.

Maar aangezien de mens niet anders kan denken dan vanuit voorstellingen die aan zulke dingen ontleend zijn, als tot ruimte en tijd behoren, kan hij niets gewaarworden over de Onmetelijkheid van God vóór de ruimten, en over Zijn Eeuwigheid vóór de tijden; ja zelfs is het, wanneer hij daarvan iets wil gewaarworden, alsof zijn gemoed flauwvalt, bijna zoals iemand, die in het water is gevallen in de staat van schipbreuk verkeert, of iemand die wegzinkt bij een aardbeving in de staat van verzwelging verkeert.

En zelfs kan hij, wanneer hij er niettemin op staat, in deze dingen door te dringen, licht tot een gestoordheid vervallen, en ten gevolge daarvan tot de ontkenning van God geleid worden.

Ook ik was eens in een dergelijke staat, toen ik daarover nadacht, wat God was vanuit het eeuwige, wat Hij deed vóór de grondlegging van de wereld; of Hij over de schepping beraadslaagde en de orde uitdacht waarnaar die moest plaatsvinden; of een beraadslagende gedachte in het volstrekke ledige mogelijk was, en dergelijke ijdele dingen meer.

Maar opdat ik niet door dergelijke dingen in de war zou raken, werd ik uit de Heer opgeheven in de sfeer en in het licht, waarin de innerlijke engelen zijn, en nadat de voorstelling van ruimte en tijd, waarin mijn gedachte tevoren was geweest, daar een weinig verwijderd was, werd het mij te begrijpen gegeven, dat de Eeuwigheid niet een eeuwigheid van tijd is, en dat het, aangezien er vóór de wereld geen tijd bestond, volstrekt ijdel is over God zoiets te denken.

Aangezien voorts het Goddelijke uit het eeuwige, dus aan alle tijd onttrokken, niet dagen, jaren en eeuwen in zich sluit, maar al deze dingen voor God het aanwezige zijn, kwam ik tot de gevolgtrekking, dat de wereld uit God niet in de tijd geschapen werd, maar dat de tijden uit God werden ingevoerd met de schepping.

Ik wil hieraan deze gedenkwaardigheid toevoegen: er verschijnen aan het ene uiterste van de geestelijke wereld twee opgerichte tekens in een monsterachtige menselijke vorm met opengesperde monden en wijde kelen, en het schijnt degenen, die over God uit het eeuwige ijdele en onzinnige dingen denken, toe, alsof zij daardoor worden opgeslokt; maar het zijn fantasieën, waarin zich diegenen storten, die over God vóór de geschapen wereld absurde en ongepaste dingen denken.

32. V. De verlichte rede kan vanuit zeer vele dingen in de wereld de Oneindigheid van God zien.

Enige dingen zullen worden opgesomd, vanuit welke de menselijke rede de Oneindigheid van God kan zien; en deze zijn de volgende:

I. Er bestaan in het geschapen heelal niet twee dingen die hetzelfde zijn.

Dat deze identiteit niet bestaat tussen gelijktijdige dingen, heeft de menselijke kennis vanuit de rede gezien en bevestigd.

Toch zijn de substantiële en stoffelijke dingen van het heelal, elk op zich beschouwd, oneindig in aantal.

Dat er ook geen identiteit van twee werkingen tussen de opeenvolgende dingen in de wereld bestaat, kan men vanuit de rondwenteling van de aarde opmaken, namelijk dat de periodieke schommeling van de aardas aan de polen maakt, dat nooit iets terugkeert wat hetzelfde is.

Dat dit zo is, blijkt ten duidelijkste uit de menselijke aangezichten, namelijk dat er in de gehele wereld niet één aangezicht bestaat, noch tot in het eeuwige bestaan kan, dat geheel en al gelijk is aan of hetzelfde is als dat van een ander.

Deze oneindige verscheidenheid kan geenszins bestaan, tenzij vanuit de Oneindigheid van God de Schepper.

II. Geen enkele gezindheid is volkomen gelijk aan die van een ander, waarom het spreekwoord ook luidt: zoveel hoofden, zoveel zinnen, dus dat geen enkel gemoed, dat wil zeggen, geen enkele wil en geen enkel verstand, volkomen gelijk is aan of geheel hetzelfde is als het gemoed van een ander.

Daarom is noch de spraak van de een ten aanzien van de klank en ten aanzien van de gedachte waarvanuit dit is, noch de handeling van de een ten aanzien van het gebaar en ten aanzien van de aandoening precies gelijk aan de spraak en de handeling van de ander; vanuit deze oneindige verscheidenheid kan men eveneens als in een spiegel de Oneindigheid van God de Schepper zien.

III. In alle zaad, zowel van dieren als van planten, is een zekere onmetelijkheid en eeuwigheid geplant; een onmetelijkheid in die zin, dat het zaad tot in het oneindige vermenigvuldigd kan worden; en een eeuwigheid in die zin, dat deze vermenigvuldiging uit de schepping van de wereld zonder onderbreking tot nu toe heeft voortgeduurd en dat zij ten eeuwige dage voortduurt.

Neem uit het dierenrijk de vissen uit de zee, die wanneer die zich volgens de overvloed van hun zaad zouden vermenigvuldigen, binnen twintig of dertig jaren de oceaan zo zouden vullen, dat die uit louter vissen zou bestaan; het water zou dan ook de gehele aarde overstromen en dus zo verderven.

Maar opdat dit niet zou gebeuren, is er uit God in voorzien, dat de ene vis de andere tot voedsel dient.

Het zou eveneens zo gaan met de zaden van de planten, die wanneer er even zovele geplant werden, als er jaarlijks vanuit één opkomen, binnen twintig of dertig jaren de oppervlakte niet alleen van één enkele aardbodem, maar ook nog van verschillende andere zouden vullen.

Want er zijn struiken, waarvan elk zaadje honderden en duizenden andere voortbrengt.

Maak hierover eens een berekening en ga de opbrengst na van een enkel zaadje over een reeks van twintig of dertig jaren, en u zult dit zien.

Vanuit al deze dingen kan de Goddelijke onmetelijkheid en eeuwigheid, vanuit welke niet kan worden voortgebracht wat niet een gelijkenis is, in een bepaald algemeen gezicht worden gezien.

IV. De Oneindigheid van God kan ook voor de verlichte rede blijken vanuit de oneindigheid waarin elke wetenschap kan groeien en vandaar het inzicht en de wijsheid van eenieder, en dat elk van die beide kan groeien als een boom vanuit zaden en als wouden en tuinen met bomen, want er is aan hen geen grens gegeven; het geheugen van de mens is hun aardbodem en het verstand is de plaats waar zij ontkiemen, en de wil is de plaats waar zij bevrucht worden; en deze beide vermogens: verstand en wil, zijn van dien aard dat zij ontwikkeld en vervolmaakt kunnen worden in de wereld tot aan het einde van het leven en daarna tot in het eeuwige.

V. De Oneindigheid van God de Schepper kan men ook zien vanuit het oneindige aantal sterren die evenzovele zonnen zijn en daarom ook evenzovele werelden.

Dat er in de sterrenhemel ook aardbollen bestaan, waarop mensen, beesten, vogels en planten zijn, werd aangetoond in een werkje [De aardbollen in het heelal], dat een beschrijving geeft van de dingen die daar gezien zijn.

VI. De Oneindigheid van God stelde zich nog klaarblijkelijk aan mij voor vanuit de engelenhemel, alsmede vanuit de hel, hierin namelijk, dat deze beide in ontelbare gezelschappen of verenigingen overeenkomstig alle verscheidenheden van de liefden van het goede en het boze zijn gerangschikt en samengevoegd, en dat daar eenieder een plaats overeenkomstig zijn liefde wordt toegewezen; want daar zijn allen vanuit het menselijk geslacht vanaf de schepping van de wereld verzameld, en zullen daar tot in de eeuwen der eeuwen verzameld worden; en hierin, dat hoewel daar ieder daar zijn plaats of verblijf heeft, allen daar toch zo verbonden zijn, dat de gehele engelenhemel één Goddelijk Mens, en de gehele hel één monsterlijke duivel uitbeeldt. Hier vanuit en vanuit de oneindige wonderen die zij bevatten, vertoont zich de Onmetelijkheid tezamen met de Almacht van God zichtbaar op duidelijke wijze.

VII. Wie zou ook niet kunnen begrijpen, zo hij de redelijkheid van zijn gemoed een weinig verheft, dat het leven tot in het eeuwige, dat elk mens na de dood ten deel valt, niet mogelijk is, tenzij uit de Eeuwige God?

VIII. Behalve deze dingen, is er nog een zekere oneindigheid in vele dingen die in het natuurlijk en geestelijk licht bij de mens vallen.

a) In het natuurlijk licht: dat er in de geometrie verschillende reeksen zijn, die tot in het oneindige doorgaan; dat er tussen de drie hoogtegraden een voortgang is tot in het oneindige; hierin namelijk, dat de eerste graad die de natuurlijke wordt genoemd, niet vervolmaakt en opgeheven kan worden tot de volmaaktheid van de tweede graad, die de geestelijke wordt genoemd; evenmin deze tot de volmaaktheid van de derde graad, die de hemelse wordt genoemd.

Evenzo is het gesteld tussen het einddoel, de oorzaak en de werking, namelijk hierin dat de werking niet zodanig vervolmaakt kan worden, dat zij als haar oorzaak wordt, noch de oorzaak zodanig dat zij als haar einddoel wordt.

Dit kan verduidelijkt worden door de atmosferen, waarvan er drie graden bestaan; want er bestaat een hoogste aura, daaronder de ether en weer daaronder de lucht; en niet enige eigenschap of hoedanigheid van de lucht kan verheven worden tot enige hoedanigheid van de ether, noch enige hoedanigheid hiervan tot enige hoedanigheid van de aura, niettemin bestaat er in elk van de drie een verheffing van volmaaktheden tot in het oneindige.

b) In het geestelijk schijnsel: dat de natuurlijke liefde die tot het beest behoort, niet verheven kan worden in de geestelijke liefde, die uit de schepping in de mens is gelegd.

Evenzo is het gesteld met het natuurlijk inzicht van het beest ten opzichte van het geestelijk inzicht van de mens.

Maar aangezien deze dingen nog onbekend zijn, zullen die elders ontvouwd worden.

Hieruit kan blijken dat de algemene dingen van de wereld voortdurende toonbeelden van de Oneindigheid van God de Schepper zijn.

Maar op welke wijze de afzonderlijke dingen de universele nastreven en de Oneindigheid van God uitbeelden, is een afgrond en een oceaen, waarover het menselijk gemoed als het ware kan varen; maar men wachtte zich voor de uit de natuurlijke mens oprijzende storm, die wanneer die vanaf de achtersteven opsteekt, waar de natuurlijke mens vol zelfvertrouwen staat, het schip met masten en zeilen zou doen zinken.

33. VI. Al wat geschapen is eindig en het oneindige is in de eindige dingen als in ontvangende dingen, en het is in de mensen als in zijn beelden.

Dat al het geschapene eindig is, komt omdat alle dingen uit Jehovah God zijn door de Zon van de geestelijke wereld, die Hem het dichtst omgeeft, en deze Zon vanuit de substantie is, die vanuit Hem uitging, van wie het wezen de liefde is.

Vanuit deze Zon is door haar warmte en licht het heelal van eerste tot laatste dingen geschapen. Maar het is hier de plaats niet, om in volgorde de voortgang van de schepping uiteen te zetten; in hetgeen volgt zal daarvan een schetsmatige voorstelling worden gegeven.

Hier is het alleen van belang te weten dat het ene ding uit het andere werd gevormd en dat er zo graden zijn ontstaan, drie in de geestelijke wereld en drie in de daarmee overeenstemmende natuurlijke wereld, en even zovele in de passieve dingen waaruit de aardbol bestaat.

Maar waar deze graden vandaan komen en van welke aard ze zijn, werd volledig uiteengezet in het werk 'De Wijsheid van de engelen over de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid', gepubliceerd in Amsterdam in het jaar 1763, en in het werkje 'Over het Verkeer van de Ziel en het Lichaam' uitgegeven in Londen in het jaar 1769.

Door deze graden werd bewerkstelligd, dat alle latere dingen de ontvangers zijn van alle vroegere dingen, en deze weer van nog vroegere dingen en zo dus in volgorde de ontvangers van de oorspronkelijke dingen, waaruit de Zon van de engelenhemel bestaat en dat op deze wijze de eindige dingen de ontvangers zijn van de oneindige.

Dit komt ook overeen met de wijsheid van de Ouden, van waaruit het is, dat alle dingen en elk ding deelbaar zijn tot in het oneindige.

De algemeen gangbare mening is deze, dat de eindige dingen, aangezien het eindige het oneindige niet vatten kan, niet de ontvangers van het oneindige kunnen zijn; maar wat vanuit mijn werken over de schepping werd meegedeeld, blijkt, dat God eerst Zijn Oneindigheid eindig heeft gemaakt door vanuit Hem uitgezonden substanties, van waaruit Zijn naaste sfeer ontstond, welke de Zon van de geestelijke wereld maakt; en dat Hij daarna door die Zon de overige sferen vervolmaakte tot de laatste toe, die uit rustende, passieve dingen bestaat; en dat Hij dus zo de wereld door graden meer en meer eindig maakte.

Deze dingen zijn aangehaald om de menselijke rede te voldoen, die niet rust voordat zij de oorzaak ziet.

34. Dat het oneindig Goddelijke in de mensen als in zijn beelden is, blijkt vanuit het Woord, waarin men het volgende leest: 'Tenslotte zei God: Laat ons mensen maken in Ons beeld, naar Onze gelijkenis; God schiep dan de mens in Zijn beeld, in het beeld van God schiep Hij hem', (Genesis 1:26,27).

Hieruit volgt dat de mens een opnemend orgaan van God is, en dat hij orgaan is al naar gelang de hoedanigheid van de opneming.

Het menselijk gemoed, van waaruit en waarnaar de mens een mens is, is in drie gebieden overeenkomstig de drie graden gevormd.

Dit gemoed is hemels in de eerste graad, waarin ook de engelen van de hoogste hemel zijn; het is geestelijk in de tweede graad, waarin ook de engelen van de middelste hemel zijn; en het is natuurlijk in de derde graad, waarin ook de engelen van de laatste hemel zijn.

Naar deze drie graden georganiseerd, is het menselijk gemoed het ontvangende vat van de Goddelijke invloeiing; toch vloeit het Goddelijke niet verder in dan voorzoveel de mens de weg effent of de deur opent.

Wanneer de mens dit doet tot aan de hoogste of hemelse graad, dan wordt hij waarlijk een beeld van God, en na de dood een engel van de hoogste hemel.

Maar wanneer de mens slechts tot de middelste of geestelijke graad de weg effent of de deur opent, dan wordt hij weliswaar een beeld van God, maar niet in die volmaaktheid, en na de dood een engel van de middelste hemel.

Maar wanneer de mens slechts tot de laatste of natuurlijke graad de weg effent of de deur opent, dan wordt hij, wanneer hij God erkent en Hem met daadwerkelijke vroomheid vereert, een beeld van God in de laatste graad, en na de dood een engel van de laatste hemel.

Maar wanneer hij God niet erkent en Hem niet met daadwerkelijke vroomheid vereert, dan legt hij het beeld van God af, en wordt aan een of ander dier gelijk; alleen met uitzondering van dit: dat hij het vermogen van verstaan en bijgevolg van spreken bezit.

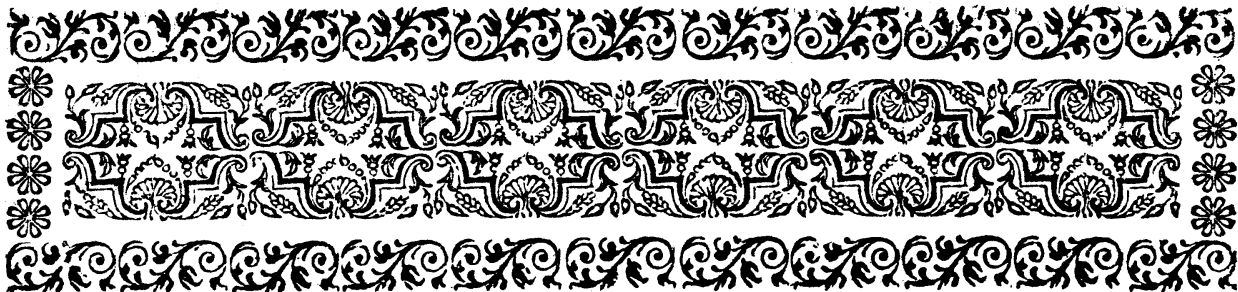
Wanneer hij dan de hoogste natuurlijke graad toesluit, die met de hoogste hemel overeenstemt, dan wordt hij ten aanzien van de liefde gelijk aan het beest van de aarde; maar wanneer hij de middelste natuurlijke graad toesluit, die met de middelste geestelijke graad overeenstemt, dan wordt hij ten aanzien van de liefde zoals een vos, en ten aanzien van het gezicht van het verstand gelijk een nachtvogel.

Maar wanneer hij ook de laatste natuurlijke graad ten aanzien van zijn geestelijke toesluit, dan wordt hij ten aanzien van de liefde zoals een wild dier, en ten aanzien van het verstand van het ware gelijk een vis.

Het Goddelijke Leven dat door de invloeiing vanuit de Zon van de engelenhemel de mens in werking brengt, kan met het licht vanuit de zon van de wereld vergeleken worden en met zijn invloeiing in een doorzichtig voorwerp.

De opneming van het leven in de hoogste graad met de invloeiing van het licht in een diamant; de opneming van het leven in de tweede graad met de invloeiing van het licht in een kristal; en de opneming van het leven in de laatste graad met de invloeiing van het licht in glas of in een doorschijnend vlies.

Maar wanneer deze graad ten aanzien van zijn geestelijke geheel en al werd toegesloten – hetgeen gebeurt, wanneer God geloochend wordt en de satan vereerd – dan kan de opneming van het van God uitgaande leven vergeleken worden met de invloeiing van het licht in de ondoorschijnbare dingen van de aarde, zoals in rottend hout of in moerassige grond of in mest, enzovoort; want dan wordt de mens een geestelijk lijk.

35. Hieraan zal ik de volgende gedenkwaardigheid toevoegen:

Eens was ik in een staat van verbazing over de geweldige menigte van mensen, die de schepping en vandaar alle dingen die onder de zon zijn, en alle dingen die boven de zon zijn, aan de natuur toeschrijven en die, als ze iets zien, vanuit die erkenning met hun hart zeggen: ‘Is dit niet van de natuur?’ En wanneer men hun vraagt, waarom ze zeggen dat het van de natuur is, en waarom niet van God, terwijl ze toch van tijd tot tijd, naar algemeen gebruik zeggen, dat God de natuur geschapen heeft, en ze vandaar evengoed kunnen zeggen dat de dingen die ze zien van God in plaats van de natuur zijn, dan antwoorden ze op een innerlijke, bijna stilzwijgende toon: ‘Wat is God anders dan de natuur?’ Al deze mensen vertonen zich trots vanuit de overreding ten aanzien van de schepping van het heelal vanuit de natuur.

Ze voelen deze waanzin die ze als wijsheid beschouwen zodanig, dat ze al diegenen, die de schepping van het heelal uit God erkennen, als mieren beschouwen die een afgesloten weg gaan, of zoals vlinders die maar een beetje in de lucht fladderen.

Ze noemen de meningen van deze mensen dromen, omdat die zien wat zij niet zien.

Ze zeggen dan: 'Wie heeft God gezien, en wie ziet niet de natuur?' Toen ik over de menigte van dergelijke mensen zo verbaasd was, stond een engel aan mijn zijde die tot mij sprak: 'Wat overdenkt u?' Ik antwoordde: 'Ik denk over de menigte van mensen die geloven dat de natuur vanuit zichzelf is en dat de natuur op die wijze de schepster van het heelal is.' De engel zei: 'Geheel de hel bestaat uit dergelijke mensen, ze worden daar satans en duivels genoemd; satans degenen die zich ten gunste van de natuur bevestigd hebben en vandaar God hebben geloochend, duivels diegenen die misdadig geleefd hebben en zo alle erkenning van God uit hun hart hebben geworpen.

Ik zal u leiden naar de scholen in de zuidwestelijke streek, waar diegenen zich bevinden die nog niet in de hel zijn.' Hij nam mij bij de hand en leidde mij daarheen.

Ik zag kleine huisjes waarin scholen waren gevestigd en temidden daarvan een gebouw, dat zoveel als het hoofdgebouw was.

Dit was gebouwd uit pikzwarte stenen die overdekt waren met glasachtige plaatjes die glinsterden als goud en zilver, zoals de stenen die seleniet of mica worden genoemd; hier en daar lagen er glanzende schelpen tussen gestrooid.

We naderden het gebouw en klopten aan.

Meteen opende iemand de deur en zei: 'Welkom'.

Hij snelde naar een tafel en bracht vier boeken en zei: 'Deze boeken zijn de wijsheid waaraan een groot aantal koninkrijken heden ten dage bijval schenkt.

Dit boek of deze wijsheid juichen velen in Frankrijk toe, dit velen in Duitsland; dit enkelen in Holland; en dit sommigen in Engeland.' Hij vervolgde: 'Als u het wilt zien zal ik deze vier boeken voor uw ogen doen oplichten.' Toen stortte hij de glorie van zijn roem uit en goot die rondom zich heen, en weldra straalden de boeken als een licht.

Plotseling verdween dit licht echter voor onze ogen.

We vroegen hem toen waar hij nu mee bezig was te schrijven en hij antwoordde dat hij nu die dingen die tot de binnenste wijsheid behoorden, vanuit zijn schatkamer ophaalde en te voorschijn bracht.'

Kort samengevat zijn het deze:

1. Behoort de natuur tot het leven, dan wel het leven tot de natuur?
2. Behoort het middelpunt tot de expansie of omtrek dan wel de expansie tot het middelpunt?
3. Over het middelpunt van de expansie of de omtrek en van het leven.

Toen hij dit had gezegd ging hij op een stoel aan tafel zitten.

Wij echter gingen rondwandelen in de school die heel ruim was.

Er stond een kaars op zijn tafel, want er was geen zonlicht maar alleen het nachtelijk licht van de maan.

Tot mijn verwondering scheen de kaars daar rondgedragen te worden en licht te geven, maar omdat ze niet was gesnoten gaf ze maar weinig licht.

Terwijl hij schreef zagen we beelden in verschillende vormen vanaf de tafel naar de wanden vliegen. In dit nachtelijk maanlicht verschenen ze als mooie Indische vogels.

Toen we echter de deur openden, ziet, toen verschenen ze in het daglicht van de zon als die nachtvogels met netvormige vleugels, want het waren schijnbare waarheden.

Deze waren door de bevestigingen misleidingen geworden die door hem scherpzinnig tot reeksen aaneengeschakeld waren.

Nadat we dat gezien hadden, naderden we de tafel en vroegen hem waarmee hij nu bezig was te schrijven.

Hij zei: 'Over dit eerste punt: behoort de natuur tot het leven dan wel het leven tot de natuur.' Hij zei hierover dat hij allebei kon bevestigen en waar maken.

Maar aangezien er van binnen iets in verborgen lag, dat hij vreesde, durfde hij alleen dit ene te bevestigen: dat de natuur tot het leven behoort.

Eigenlijk vanuit het leven is, maar niet dat het leven tot de natuur behoort, dat wil zeggen, vanuit de natuur is.

We vroegen beleefd, wat het is, dat van binnen sluimerde en dat hij vreesde.

Hij antwoordde dat hij door de geestelijkheid een aanbidder van de natuur en dus een atheïst genoemd zou kunnen worden.

Door leken zou hij een man met een ongezonde rede genoemd kunnen worden, aangezien dezen en de vorigen of uit blind geloof geloven, of zien door de ogen van hen, die dat geloof bevestigen.

Maar toen, vanuit een zekere verontwaardiging van ijver voor de waarheid, zeiden we tegen hem:

'Vriend, u dwaalt schromelijk, uw wijsheid is eigenlijk een bepaald talent voor het schrijven, dit heeft u verleid en de glorie van de roem heeft u er toe gevoerd, dingen te bevestigen die u niet gelooft.

Weet u niet dat het menselijk gemoed zich kan verheffen boven de zinlijke dingen, wat de dingen zijn die in de gedachten zijn vanuit de gevoelens van het lichaam? Als het gemoed wordt verheven ziet het de dingen die bij het leven behoren boven en de dingen die van de natuur zijn beneden.

Wat is het leven anders dan liefde en wijsheid en wat is de natuur anders dan het ontvangende daarvan, waardoor ze haar werkingen en nutten kunnen doen.

Kunnen leven en natuur op andere wijze één zijn dan zoals het principale en het instrumentale; of kan het licht één zijn met het oog of het geluid één met het oor? Waarvandaan zijn de zinnen van het oog en het oor anders dan vanuit het leven, en waarvandaan hun vormen anders dan vanuit de natuur? Wat is het menselijk lichaam anders dan een orgaan van het leven? Zijn niet alle dingen tot in bijzonderheden daarin organisch gevormd, om datgene voort te brengen wat de liefde wil en het verstand denkt? Zijn niet de organen van het lichaam vanuit de natuur, en de liefde en de gedachte vanuit het leven? Zijn ze niet volledig van elkaar onderscheiden? Verhef de blik van uw scherpzinnigheid nog iets hoger en u zult zien dat aangedaan worden en denken tot het leven behoort, en dat aangedaan worden tot de liefde behoort, en denken tot de wijsheid en beide behoren tot het leven, want zoals gezegd, de liefde en de wijsheid zijn het leven.

Als u uw begripsvermogen nog iets hoger verheft, zult u zien dat de liefde en de wijsheid niet bestaan, als ze niet ergens een oorsprong hebben.

Deze oorsprong is de Liefde en de Wijsheid zelf en vandaar het Leven zelf en deze zijn God, uit wie de natuur is.' Daarna spraken we met hem over het tweede punt: behoort het middelpunt tot de expansie of de uitbreiding dan wel de expansie tot het middelpunt.

We vroegen hem waarom hij dit vraagstuk opwierp en hij antwoordde dat hij dit deed met het doel om tot een conclusie te komen betreffende het middelpunt en de expansie of de omtrek van de natuur en van het leven, dus over de oorsprong van elk van beide.

Toen we hem vroegen wat zijn mening was gaf hij hetzelfde antwoord als eerder, namelijk dat hij beide bevestigen kon, maar dat hij uit vrees voor verlies van zijn goede naam, bevestigde dat de expansie tot het middelpunt behoort, dat wil zeggen; uit het middelpunt is.

'Hoewel ik weet', zei hij, 'dat, voor de zon er was, iets geweest is, en wel overal in het uitspannel, en dat dit uit zichzelf in de orde samenvloeide, dus tot een middelpunt.' Wij spraken hem opnieuw toe met verontwaardigde ijver en zeiden: 'Vriend, u bent krankzinnig.' Toen hij dit hoorde, schoof hij zijn stoel van de tafel terug, keek ons schuchter aan en luisterde toen naar ons, maar met een lach op zijn gezicht.

Wij gingen echter door met spreken: ‘Wat is onzinniger, dan te zeggen, dat het middelpunt uit het uitspansel is - onder uw middelpunt verstaan wij de zon, en onder uw uitspansel verstaan wij het heelal - en dus dat het heelal zonder zon ontstaan zou zijn.

Maakt niet de zon de natuur en al haar eigenschappen? Deze hangen immers alleen af van het licht en de warmte, die voortgaan uit de zon door de atmosferen.

Waar waren deze eerder? Maar we zullen zeggen waar deze vandaan zijn door het volgende te overwegen.

Zijn niet de atmosferen en alle dingen die op aarde zijn, gelijkend op oppervlakken en is de zon niet hun middelpunt? Wat zijn al deze dingen zonder de zon; kunnen ze één ogenblik blijven bestaan?

Dus, wat waren al deze dingen vóór de zon? Konden ze ontstaan, en is blijven bestaan niet een voortdurend ontstaan? Als dus het blijven bestaan van alle dingen van de natuur uit de zon is, volgt daaruit dat ook het ontstaan van alle dingen daaruit is.

Dit ziet en erkent eenieder vanuit eigen ervaring.

Blijft het latere niet uit het eerdere bestaan, evenals het ontstaat uit het eerdere? Wanneer de oppervlakte het vroegere was en het middelpunt het latere, zou dan niet het vroegere vanuit het latere blijven bestaan, wat toch tegen de wetten van de orde is.

Hoe kunnen latere dingen vroegere dingen voortbrengen, of uiterlijke dingen innerlijke, of grovere fijnere dingen.

Dus, hoe kunnen de oppervlakken, die het uitspansel maken, het middelpunt voortbrengen? Wie ziet niet dat dit tegen de wetten van de natuur is? We hebben deze argumenten vanuit de analyse van de rede aangevoerd om te bevestigen, dat het uitspansel uit het middelpunt ontstaat en niet omgekeerd, hoewel eenieder, die juist denkt, dit ziet zonder deze argumenten.

U heeft gezegd dat het uitspansel uit zichzelf tot een middelpunt is samengevloeid; deed het dat dan bij toeval in zulk een bewonderenswaardige en verbazingwekkende orde, dat het ene ding er is ten behoeve van het andere en alle dingen in het algemeen en in het bijzonder ten behoeve van de mens en van zijn eeuwig leven? Kan de natuur vanuit de een of andere liefde, door de een of andere wijsheid doeleinden nastreven, oorzaken beschouwen, en dan in werkingen voorzien, opdat dergelijke dingen in hun volgorde ontstaan? Kan ze uit mensen engelen maken en vanuit die de hemel, en maken dat zij die daar zijn, tot in het eeuwige leven? Stel u deze vragen en denk na, en uw voorstelling over het ontstaan van de natuur uit de natuur zal in elkaar storten’.

Daarna vroegen we hem wat hij gedacht had en hoe hij nu dacht over het derde punt: over het middelpunt en het uitspansel van de natuur en van het leven.

Of hij geloofde dat het middelpunt en het uitspansel van het leven dezelfde waren als het middelpunt en het uitspansel van de natuur.

Hij zei dat hij hierover in onzekerheid verkeerde, en dat hij eerst had gedacht, dat de innerlijke werkzaamheid van de natuur het leven is, en dat de liefde en de wijsheid, die wezenlijk het leven van de mens maken, daaruit zijn, en dat het vuur van de zon, door de warmte en het licht, door middel van de atmosferen, deze werkzaamheden voortbrengen.

Nu echter verkeerde hij in twijfel door de dingen die hij had gehoord over het leven van de mens na de dood.

Deze onzekerheid droeg zijn gemoed soms omhoog, dan weer omlaag.

Als het omhoog ging, erkende hij een middelpunt waarover hij vroeger niets geweten had, en als zijn gemoed omlaag viel, zag hij het middelpunt, dat hij voor het enige had gehouden.

Hij geloofde nu dat het leven vanuit het middelpunt is, waarover hij vroeger niets geweten had en de natuur vanuit het middelpunt waarvan hij tevoren had gedacht dat dit het enige was, en dat het ene en het andere middelpunt een uitspansel om zich heen heeft.

Hierop zeiden wij: ‘Goed! , mits u nu ook maar alleen vanuit het middelpunt en het uitspansel van het leven het middelpunt en het uitspansel van de natuur wilt beschouwen en niet omgekeerd.’ Wij onderrichtten hem toen dat er boven de engelenhemel een Zon is die louter Liefde is, schijnbaar

vurig zoals de zon van de wereld, en dat de engelen en de mensen vanuit de warmte die vanuit die Zon voortgaat, de wil en de liefde hebben en dat ze vanuit het daaruit voortvloeiende licht verstand en wijsheid hebben.

Verder, dat de dingen die daaruit voortkomen, geestelijke dingen worden genoemd, en dat de dingen die van de zon van de wereld uitgaan, de houders of de ontvangende vaten van het leven zijn, en natuurlijke dingen worden genoemd.

Vervolgens dat het uitspansel van het middelpunt van het leven de geestelijke wereld wordt genoemd, die door haar Zon bestaat, en dat het uitspansel van het middelpunt van de natuur de natuurlijke wereld wordt genoemd, die door haar zon bestaat.

En aangezien nu bij de Liefde en de Wijsheid niet van ruimte en tijd gesproken kan worden, maar in plaats daarvan van staten, zo volgt hieruit dat het uitspansel rondom de Zon van de engelenhemel, geen expansie is, maar wel in de uitgebreidheid is van de natuurlijke zon, en bij de levende wezens daar overeenkomstig hun opnemingen en de opnemingen overeenkomstig hun vormen en staten.

Hij vroeg toen vanwaar het vuur van de zon van de wereld of van de natuur kwam.

We antwoordden dat het is vanuit de Zon van de engelenhemel, die niet een vuur is, maar de Goddelijke Liefde die het dichtst voortgaat uit God, die in het midden van die Zon is.

Daar hij zich hierover verwonderde, toonden we hem dit op de volgende wijze aan: 'De liefde is in haar wezen een geestelijk vuur, vandaar komt het, dat het vuur in het Woord in de geestelijke zin de liefde betekent.

Vandaar bidden priesters in de tempels, dat het hemelse vuur de harten moge vervullen, waaronder ze de liefde verstaan.

Het vuur van het altaar, en het vuur van de kandelaar bij de Israëlieten beeldden niets anders uit dan de Goddelijke Liefde.

De bloed- of levenswarmte van de mensen en ook algemener van de dieren, heeft geen andere oorsprong dan de liefde, die hun leven uitmaakt.

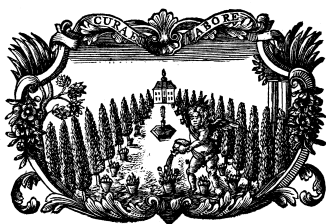
Dit is de reden waarom een mens warm wordt, verhit en ontvlamt, als zijn liefde tot ijver wordt opgedreven of dat hij geprikkeld wordt tot woede en passie.

Vandaar kan het uit het feit, dat de geestelijke warmte, die liefde is, en bij de mens natuurlijke warmte voortbrengt en wel dermate dat dit hun aangezichten en hun leden aansteekt en doet ontvlammen, duidelijk zijn, dat het vuur van de natuurlijke zon nergens anders uit ontstaan is, dan uit het vuur van de geestelijke Zon, die de Goddelijke Liefde is.

Het uitspansel komt dus voort uit het middelpunt niet omgekeerd, zoals we net hebben gezegd, en het middelpunt van het leven dat de Zon van de engelenhemel is, is de Goddelijke Liefde.

Deze gaat het dichtst vanuit God voort; Hij is in het centrum van die Zon en aangezien daaruit het uitspansel van dat middelpunt dat de geestelijke wereld wordt genoemd, is, en vanuit deze Zon de zon van de wereld is ontstaan, en hieruit haar uitspansel, dat de natuurlijke wereld wordt genoemd, zo blijkt duidelijk dat het heelal uit God geschapen is.' Na deze woorden gingen we heen en hij begeleidde ons tot buiten het voorplein van zijn school.

Hij sprak met ons over hemel en hel en over het goddelijke toezicht, vanuit een nieuw verstandig inzicht.

Lees [verder >>>](#)

Terug naar de [inhoudsopgave >>>](#)

Digitale uitgave – Swedenborg Boekhuis 2011.

Bron – www.swedenborg.nl